

СТРАНЕ ПОДРУЖНИЦЕ
У ВОЈВОДИНИ
2020. године

Нови Сад, јул 2022. године

САДРЖАЈ:

I УВОДНЕ НАПОМЕНЕ.....	3
II СТРАНЕ ПОДРУЖНИЦЕ У ПРИВРЕДИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У 2019. ГОДИНИ	2
III ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ ПРИВРЕЂИВАЊА СТРАНИХ ПОДРУЖНИЦА У ВОЈВОДИНИ	4
III.1 Број страних подружница у Војводини	5
III.2 Запосленост у страним подружницама у Војводини	6
III.3 Додата вредност страних подружница у Војводини.....	8
III.4 Стране подружнице у Војводини, по групама земаља и државама	9
IV ЗАКЉУЧАК	12
ИЗВОРИ ПОДАТАКА.....	13

I УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

У процесу хармонизовања структурних пословних статистика са европским статистичким стандардима, у Републичком заводу за статистику (РЗС) од референтне 2011. године ради се обрачун основних показатеља унутрашње статистике о страним подружницама у Републици Србији (*inward FATS*¹). Ово истраживање дефинисано је Уредбом Европске уније (*Regulation EC No 716/2007*), а у условима глобализације и сталних флукуација капитала, као и економске и финансијске кризе у светској економији, све више је у фокусу интересовања различитих врста корисника.

Статистика о страним подружницама описује делатност пословних субјеката који су резиденти у Републици Србији, а под контролом су страних предузећа. Реч је о пословним субјектима у којима је учешће страног капитала (једне земље или више земаља) у укупном капиталу 50% и више. Циљ ове статистике РЗС-а јесте да покаже учешће ових пословних субјеката у домаћој економији и њихов значај и утицај на њу.

Подаци се прикупљају путем обрасца „Структурно истраживање о пословању привредних друштава“ (СБС 01)², што значи да су обухваћена активна привредна друштва и друга правна лица разврстана по делатностима КД 2010 (сектори *B-J, L-N* и *S95*).

„Реч је о пословним субјектима у којима је учешће страног капитала у укупном капиталу 50% и више.“

Резултати се приказују по државама у којима је седиште крајње институционалне јединице која контролише страну подружницу, односно институционалне јединице која је последња у ланцу контроле и над којом ниједна друга јединица нема контролу.

По подацима којима располаже и које је обрадила Служба за привредна кретања и економске односе са иностранством Привредне коморе Војводине, дат је преглед статистике страних подружница у АП Војводини за 2020. годину.

¹ *Inward FATS (Foreign affiliates statistics)* – унутрашња статистика страних подружница.

² СБС 01 обухвата сва економски активна привредна друштва разврстана по делатностима КД (осим сектора *A*-Пољопривреда, шумарство и рибарство, *K*-Финансијске делатности и делатност осигурања, *O*-Државна управа и обавезно социјално осигурање, *P*-Образовање, *Q*-Здравствена и социјална заштита, *R*-Уметност, забава и рекреација и *S*-Остале услужне делатности осим области 95).

II СТРАНЕ ПОДРУЖНИЦЕ У ПРИВРЕДИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У 2020. ГОДИНИ

У 2020. години у Републици Србији је било **2.744 страних подружница** (за 41 мање него 2019. године), што је **3,0%** од укупног броја пословних субјеката СБС обухвата, у којима је било запослено **312.055 лица** (за 19.572 више него 2019. године), **што чини 25,0%** од укупног броја запослених лица у СБС обухвату Републике Србије.

Укупан промет који су ова предузећа остварила у 2020. години износио је 4.007 млрд динара (за 94 млрд мање него 2019. године), док је додата вредност по факторским трошковима износила 902 млрд динара (за 77 млрд динара више него 2019. године). У складу са тим, **35,1% укупне додате вредности** СБС обухвата било је под контролом предузећа са већинским страним капиталом у Републици Србији 2020. године.

Учешће страних подружница у привреди Републике Србије, 2020. године

<p>Учешће у укупном броју предузећа Републике Србије</p> <p>3,0%</p> <p>2020.</p>	<p>Учешће у укупном броју запослених лица Републике Србије</p> <p>25,0%</p> <p>2020.</p>	<p>Учешће у укупној додатој вредности Републике Србије</p> <p>35,1%</p> <p>2020.</p>
--	---	---

Посматрано по секторима КД, у скупу страних подружница у Републици Србији 2020. године:

- **највећи број страних подружница је са претежном делатношћу у сектору Трговина на велико и мало и поправка моторних возила и мотоцикала (33,7%),** затим у Прерађивачкој индустрији (23,7%) и у сектору Информисање и комуникације (12,1%);
- **преко 80% запослених у страним подружницама је у Прерађивачкој индустрији (57,0%),** затим у сектору Трговина на велико и мало и поправка моторних возила и мотоцикала (18,2%) и Информисање и комуникације (7,1%);
- **преко 80% доприноса додатој вредности страних подружница имале су удружено: Прерађивачка индустрија (49,5%),** затим Трговина на велико и мало и поправка моторних возила и мотоцикала (18,3%) и Информисање и комуникације (14,4%). Највеће учешће у додатој вредности страних подружница Прерађивачке индустрије имале су области Производња моторних возила, приколица и полуприколица (16,9%), Производња прехранбених производа (14,4%) и Производња производа од гуме и пластике (11,5%).

Посматрано по државама у којима је седиште крајње институционалне јединице, у скупу страних подружница у Републици Србији 2020. године:

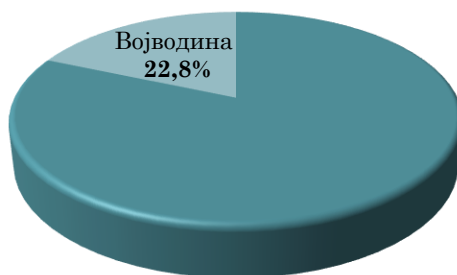
- **72,0% броја страних подружница је пореклом из земаља чланица Европске уније (ЕУ), 27,0% из земаља које нису чланице ЕУ, а преосталих 1,0% из *offshore* финансијских центара³;**
- **66,9% броја запослених лица ангажованих у страним подружницама је пореклом из земаља чланица ЕУ, 31,7% из земаља које нису чланице ЕУ, а преосталих 1,4% из *offshore* финансијских центара;**
- **64,8% додате вредности остварене у страним подружницама је пореклом из земаља чланица ЕУ, 34,3% из земаља које нису чланице ЕУ, а преосталих 0,9% из *offshore* финансијских центара;**
- **22,1% од укупне додате вредности СБС обухвата је под контролом капитала из девет држава, пре свега Немачке (4,6%), САД (3,1%), Аустрије (2,5%), Француске (2,4%), Холандије (2,2%), Италије (1,9%), Велике Британије, Руске Федерације и Кине. У подружницама ових држава ангажовано је 15,0% од укупног броја запослених лица у СБС обухвату Републике Србије.**

У укупном броју страних подружница у привреди Републике Србије 2020. године, **625** је пословало у **Војводини** (22,8%), за 27 подружница мање него 2019. године. У страним подружницама у Војводини је 2020. године било **запослено 85.763** лица (27,5% од укупног броја запослених у страним подружницама Републике Србије), за 2.511 лица мање него 2019. године. Промет који су ова предузећа у Војводини остварила у 2020. години износио је **1.094** млрд динара, односно 27,3% укупног промета страних подружница Републике Србије у 2020, што је за 131 млрд динара мање него 2019. године.

Индикатори пословања страних подружница у Србији и Војводини, 2019. и 2020. година

	2019.			2020.		
	Србија	Војводина	Учешће	Србија	Војводина	Учешће
Број страних подружница	2.785	652	23,4%	2.744	625	22,8%
Промет (млрд РСД)	4.101	1.225	29,9%	4.007	1.094	27,3%
Вредност производње (млрд РСД)	2.784	960	34,5%	2.834	920	32,5%
Додата вредност (млрд РСД)	825	255	30,9%	902	236	26,2%
Број запослених лица	292.483	88.274	30,2%	312.055	85.763	27,5%

Стране подружнице у Србији, 2020. године

³ Андора, Антигва и Барбуда, Ангила, Аруба, Барбадос, Бахреин, Бермуди, Бахами, БелIZE, Кукова острва, Курасао, Кајманска острва, Доминикана, Гренада, Гернзи, Гибралтар, Хонг Конг, Острво Ман, Церзи, Сент Китс и Невис, Либан, Света Луција, Лихтенштајн, Либериа, Маршалска острва, Монтсерат, Маурицијус, Науру, Није, Панама, Филипини, Сејшели, Сингапур, Свети Мартин, Острва Туркс и Каикос, Сент Винсент и Гренадини, Британска Девичанска острва, Америчка Девичанска острва, Вануату и Самоа.

III ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ ПРИВРЕЂИВАЊА СТРАНИХ ПОДРУЖНИЦА У ВОЈВОДИНИ 2020. ГОДИНЕ

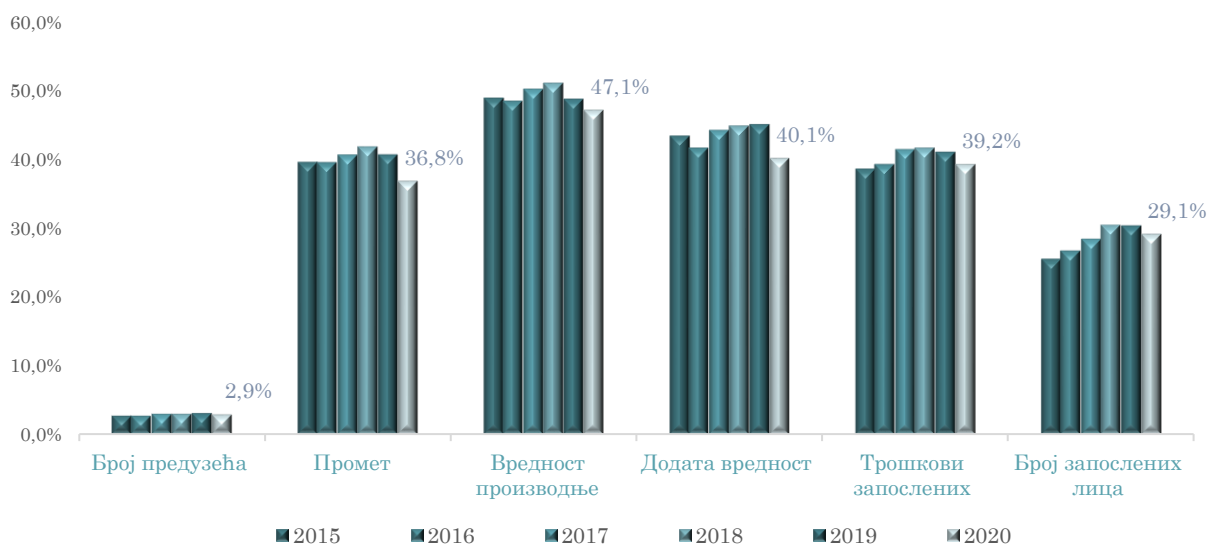
Привређивање страних подружница у Војводини у 2020. години одвијало се у **2,9% укупног броја пословних субјеката** СБС обухвата АП Војводине за исту годину. У њима је било ангажовано **29,1% од укупног броја запослених у Војводини**, а остваривале су **36,8% укупног промета** и **40,1% додате вредности** свих пословних субјеката СБС обухвата АП Војводине 2020. године.

Учешће страних подружница у привреди АП Војводине, 2020. године

У 2020. години у односу на 2019. годину стране подружнице у Војводини бележе благо смањење учешћа у укупној привредној активности Војводине, посматрано по готово свим индикаторима привређивања.

Учешће страних подружница у привреди АП Војводине, 2015 - 2020.

III.1 Број страних подружница у Војводини

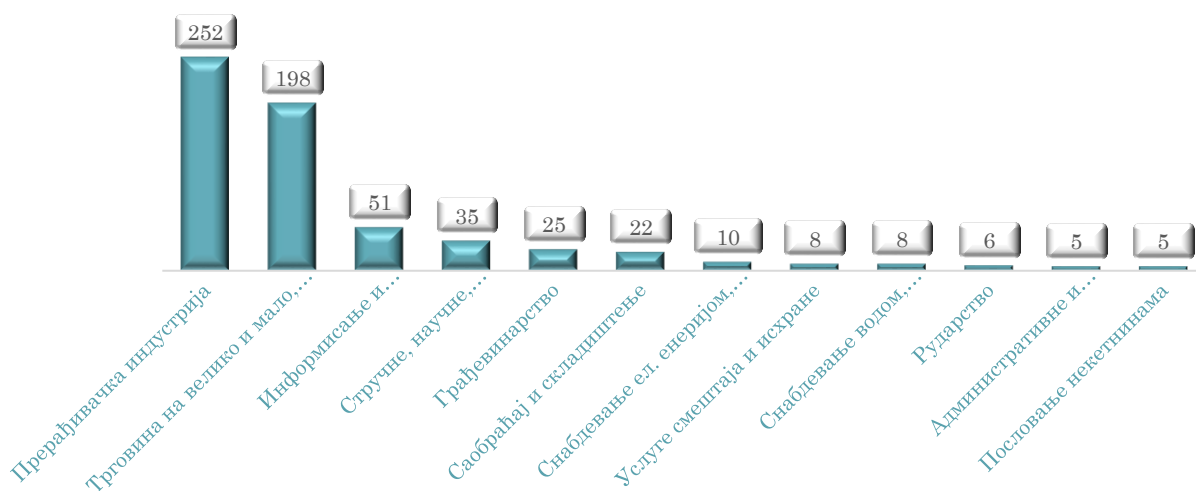
У 2020. у односу на 2019. годину, укупан број пословних субјеката СБС обухвата у Војводини већи је за 583 пословна субјекта, односно за 2,8%, док је број активних страних подружница смањен за 27 подружница или 4,1%. У поређењу са 2015. годином, у Војводини је 2020. године укупан број пословних субјеката СБС обухвата повећан за 399 или 1,9%, а број активних страних подружница повећан је за 57 или 10,0%.

Број пословних субјеката у Војводини и у томе број страних подружница, 2015-2020.

Посматрано по секторима КД, највећи број страних подружница у Војводини је 2020. године заступљен у Прерађивачкој индустрији (40,3%) и сектору Трговина на велико и мало и поправка моторних возила и мотоцикала (31,7%), док је најмањи број страних подружница заступљен у сектору Пословање некретнинама (свега 5 подружница или 0,8%).

Број страних подружница у Војводини, по секторима КД, 2020. године

У оквиру Прерађивачке индустрије АП Војводине, највећи број страних подружница је 2020. године заступљен у области Производња производа од гуме и пластике (33 подружнице или 13,1%), Производња прехранбених производа (32 подружнице или 12,7%), Производња металних производа, осим машина и уређаја (29 подружница или 11,5%).

„Највећи број страних подружница у Војводини заступљен је у Прерађивачкој индустрији (40,3%) и у сектору Трговина на велико и трговина на мало и поправка моторних возила и мотоцикала (31,7%).“

У сектору Трговина на велико и трговина на мало и поправка моторних возила и мотоцикала, већина страних подружница је у области **Трговине на велико, осим трговине моторним возилима и мотоциклима** (167 подружница или 84,3%).

У поређењу са 2019. годином, у 2020. је највише је смањен број страних подружница у сектору Трговина на велико и мало, за 16 подружница или 7,5%.

III.2 Запосленост у страним подружницама у Војводини

У страним подружницама у Војводини у 2020. години било је запослено **85.763 лица, што је 29,1% од укупног броја запослених лица** према СБС обухвату у Војводини у истом периоду.

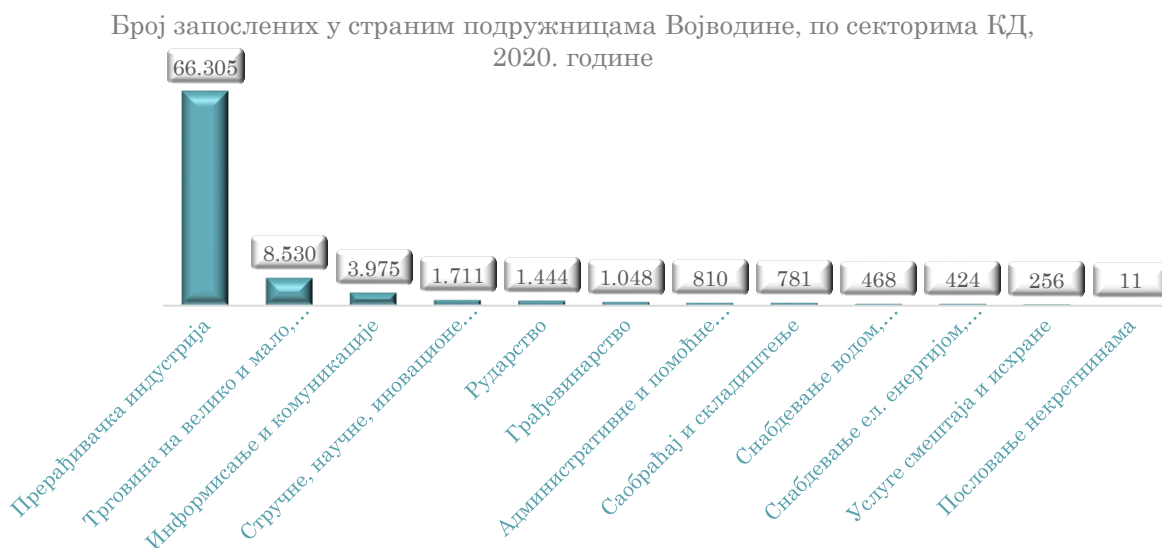
У односу на претходну 2019. годину, у 2020. је укупан број запослених у Војводини повећан за 3.840, при чему је број запослених у страним подружницама смањен за 2.511.

У 2020. години у односу на 2015. годину, број запослених у страним подружницама Војводине већи је за 25.359 лица. Ако ово бројчано повећање запослености у страним подружницама сагледамо у контексту повећања броја запослених у свим пословним субјектима Војводине, **можемо констатовати да се 43,8% укупног повећања односи на запослене у страним подружницама.**

Када се запосленост у страним подружницама посматра у односу на запосленост у домаћим предузећима, констатује се да је **запошљавање у страним подружницама расло убрзаније** у периоду од 2015. до 2020. године (раст од 42,0%), док је у домаћим предузећима забележен раст запослености од 24,4%.

Посматрано по секторима КД, највећи број запослених у страним подружницама у Војводини је 2020. године ангажован у сектору **Прерађивачке индустрије (77,3%)**, док је најмањи број запослених у страним подружницама у сектору **Пословање некретнинама (0,01%)**.

У сектору Прерађивачке индустрије, највећи број запослених је у страним подружницама које послују у области **Производња моторних возила, приколица и полуприколица (22,4%)**, потом у области Производња електричне опреме (12,0%), Производња производа од гуме и пластике (11,5%), Производња прехранбених производа (10,5%) и Производња одевних предмета (10,3%).

У сектору трговина на велико и трговина на мало и поправка моторних возила и мотоцикала, највећи број запослених је у страним подружницама из области **Трговина на велико, осим трговине моторним возилима и мотоциклима (48,8%)**.

*„Посматрано по секторима КД, највећи број запослених у страним подружницама Војводине је ангажовано у сектору **Прерађивачке индустрије (77,3%)**“*

У поређењу са 2019. годином, највише је повећан број запослених у страним подружницама Прерађивачке индустрије (за 3.222 запослена лица), као и у страним подружницама из сектора Информисање и комуникације (за 1.179 лица), док је у страним подружницама у сектору Трговине на велико и мало и поправка моторних возила и мотоцикала значајно смањен број запослених у поређењу са 2019. годином, за 7.150 лица.

III.3 Додата вредност страних подружница у Војводини

Учешће страних подружница у укупно оствареној додатој вредности свих пословних субјеката СБС обухвата у Војводини у 2020. години било је 40,1%, што значи да је у тој мери укупна додата вредност пословних субјеката у Војводини под контролом предузећа са већинским страним капиталом.

Додата вредност пословних субјеката у Војводини,
2020. године

„40,1% додате вредности свих пословних субјеката СБС обухвата у Војводини под контролом је предузећа са већинским страним капиталом.“

Највећи допринос стварању укупне додате вредности страних подружница у Војводини у 2020. години имале су стране подружнице из сектора **Прерађивачке индустрије** (72,4% укупне додате вредности), а затим стране подружнице из сектора **Трговина на велико и трговина на мало и поправка моторних возила и мотоцикала** (10,6%).

Највећи утицај на стварање додате вредности страних подружница сектора Прерађивачке индустрије имале су стране подружнице из области **Производње прехранбених производа** (14,6%), затим **Производње кокса и деривата нафте** (14,2%) и **Производња производа од гуме и пластике** (11,3%).

Додата вредност страних подружница из сектора Трговина на велико и трговина на мало, поправка моторних возила и мотоцикала највећим делом стварају стране подружнице у области **Трговина на велико, осим трговине моторним возилима и мотоциклима** (49,3%), а затим и стране подружнице у области **Трговина на мало, осим трговине моторним возилима и мотоциклима** (45,7%).

На нивоу сваког сектора КД СБС обухвата у Војводини у 2020. години, појединачно посматрано, уочава се различита структура у погледу расподеле додате вредности предузећа на ону коју стварају стране подружнице и додате вредности која потиче од пословних субјеката са већинским домаћим капиталом.

У Прерађивачкој индустрији АП Војводине у 2020. години, 64,1% додате вредности било је под контролом предузећа са већинским страним капиталом. Висок проценат учешћа у стварању додате вредности је под контролом страног власништва и у сектору Рударство (44,3%) и сектору Информисање и комуникације (44,3%), а потом у сектору Трговина на велико и трговина на мало и поправка моторних возила и мотоцикала (22,7%) и Стручне, научне, иновационе и техничке делатности (21,8%).

Учешће страних подружница и домаћих предузећа у додатој вредности сектора привреде АП Војводине, 2020. године

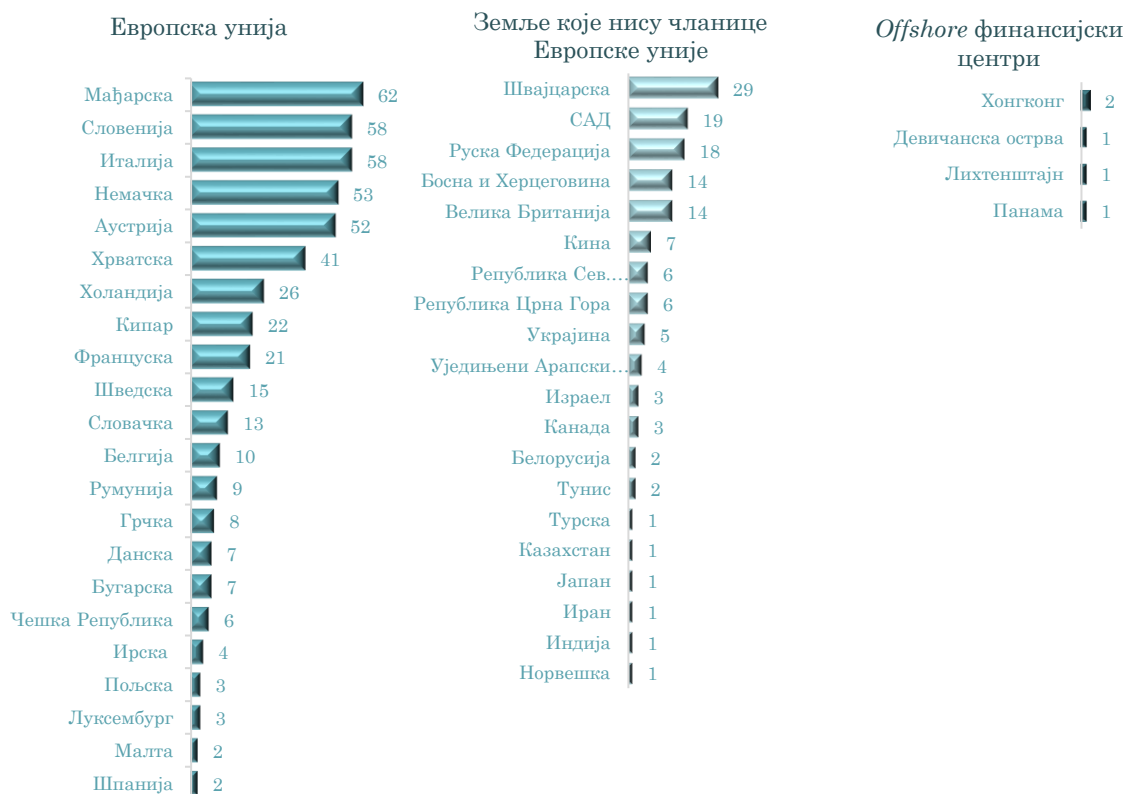
III.4 Стране подружнице у Војводини, по групама земаља и државама

Посматрано по државама у којима је седиште крајње институционалне јединице која контролише страну подружницу:

- **77,1% страних подружница у Војводини је пореклом из земаља чланица ЕУ**, 22,1% из земаља које нису чланице ЕУ, а преосталих **0,8%** из *offshore* финансијских центара;
- **72,6% запослених лица** у страним подружницама Војводине је запослено у оним које су пореклом из земаља чланица ЕУ, **25,6%** у страним подружницама које су пореклом из земаља које нису чланице ЕУ, а преосталих **1,7%** у страним подружницама из *offshore* финансијских центара;
- **69,4% укупне додате вредности** страних подружница Војводине остварују стране подружнице које су пореклом из земаља чланица ЕУ, **29,3%** оне које су из земаља које нису чланице ЕУ и преосталих **1,3%** стране подружнице из *offshore* финансијских центара.

„77,1% страних подружница у Војводини је пореклом из земаља чланица Европске уније.“

Број страних подружница у Војводини по групама земаља и државама, 2020. године

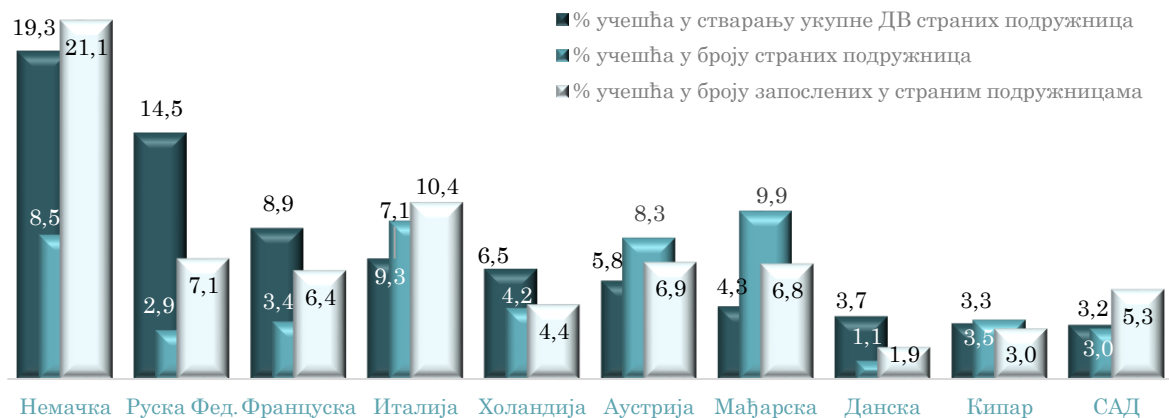
Иако се по броју страних подружница у Војводини **Мађарска** налази на првом месту (62 подружнице), стране **подружнице из Немачке** бележе највећу запосленост (18.092 запослених у 53 подружнице). У групи земаља које нису чланице ЕУ, Швајцарска бележи највећи број подружница (29), међутим стране подружнице из Руске Федерације запошљавају највећи број лица (6.089 запослених у 18 подружница) иако су на трећем месту по броју подружница. Међу страним подружницама из *offshore* финансијских центара, Војводина је у 2020. години имала највише подружница из Хонгконга (2), у којима је било запослено 966 лица.

Од укупне додате вредности пословних субјеката СБС обухвата Војводине у 2020. години, **30,8% је под контролом капитала из десет земаља**, и то Немачке (7,7%), Руске федерације (5,8%), Француске (3,6%), Италије (2,9%), Холандије (2,6%), Аустрије (2,3%), Мађарске (1,7%), Данске (1,5%), Кипра и САД (по 1,3%). У тим подружницама је радно ангажовано **21,3% укупног броја запослених** у СБС обухвата у Војводини у 2020. години.

Наредни графикон приказује првих десет земаља са кумулативно највећом оствареном додатом вредношћу у својим подружницама у Војводини у 2020. години. **Немачка је прва међу њима, која је у своје 53 подружнице остварила 19,3% додате вредности свих страних подружница и ангажовала 21,1% укупног броја запослених у страним подружницама у Војводини у 2020. години.**

Друга је **Руска Федерација** која је у својих 18 подружница остварила 14,5% укупне додате вредности страних подружница и запошљавала 7,1% радника у 2020.

Државе са највећим учешћем у укупној додатој вредности, броју запослених и броју страних подружница у Војводини, 2020. године

IV ЗАКЉУЧАК

У циљу обезбеђења привредног раста и развоја, после дугогодишњег периода стагнације, застарела технологија и недостатак капитала у нашој земљи наметнули су потребу привлачења страних директних инвестиција (СДИ)⁴. СДИ представљају веома значајан облик финансирања глобалне економије, поготово у земљама у развоју и земљама у транзицији у којима су неретко примарни облик финансирања.

У периоду транзиције привреде, пословни субјекти који су били примаоци **СДИ у висини преко 50% капитала - стране подружнице**, имају значајну улогу у привредном расту, а позитивно утичу и на структурне промене у привреди. Стране подружнице имају и значајан утицај на повећање запослености, повећање промета и стварање додате вредности.

Стране подружнице у Републици Србији учествовале су са 3,0% у укупном броју пословних субјеката СБС обухвата 2020. године, запошљавале су 25,0% лица и оствариле 35,1% додате вредности свих пословних субјеката СБС обухвата у 2020. години.

Стране подружнице чиниле су 2,9% укупног броја привредних субјеката СБС обухвата на територији Војводине у 2020. години. У њима је остварено 40,1% додате вредности пословних субјеката Војводине исте године и било је запослено 29,1% лица од укупно запослених у Војводини (СБС обухват).

Стране подружнице у Војводини учествују са 2,9% у укупном броју пословних субјеката, запошљавају 29,1% лица, а остварују 40,1% додате вредности.

Учешће страних подружница у привреди Републике Србије и Војводине указује на већу ефективност СДИ у региону Војводине, које су са собом донеле виши ниво технолошке сложености производње, повећале конкурентност производа, побољшале извозну структуру са производима виших фаза прераде, што доприноси стварању веће додате вредности.

Посматрано по секторима привреде, са аспекта учешћа у стварању додате вредности, највећа додата вредност на подручју Војводине остварује се у страним подружницама које послују у сектору Прерађивачке индустрије (72,4%) и сектору Трговина на велико и трговина на мало и поправка моторних возила (10,6%).

У страним подружницама Војводине у 2020, већина запослених лица радно је ангажвана у сектору Прерађивачке индустрије (77,3%).

Поред прилива капитала, СДИ су индиректно допринеле трансферу технологија и производном и организационом *know-how*, што се непосредно преносило и на домаћа предузећа. Трошкови рада по запосленом у страним подружницама су и даље скоро два пута већи од просечних трошкова рада по запосленом у домаћим предузећима. Оно што је позитивно је приметан благи раст трошкова рада по запосленом, тј. већи ниво зарада и у домаћим предузећима, који указује на побољшање општег животног стандарда.

⁴ Стране директне инвестиције се могу дефинисати као вид међународног кретања капитала где улагач, резидент једне земље, инвестира у предузеће које је резидент друге земље, ради остваривања трајног интереса и контроле над тим предузећем.

ИЗВОРИ ПОДАТАКА

1. Републички завод за статистику, <https://www.stat.gov.rs/en-us/oblasti/strukturne-poslovne-statistike/strane-podruznice/>

ПРИВРЕДНА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ

Служба за привредна кретања и економске односе са иностранством
Број: 05/4-11/37-2022